

EEN PORTLANDICA NOORDSE STERN IN DE AZIËHAVEN

Willem vd Waal

Tijdens een bezoek aan de Aziëhaven op 13 juni 1983 bekeek ik een groep rustende sterns. Vanuit deze groep, bestaande uit zo'n 20-25 exemplaren, vloog plotseling een stern op die onmiddellijk opviel door zijn afwijkende verenkleed. De nog aan de grond zittende sterns waren alle in het **zomerkleed**, terwijl de zojuist opgevlogen stern in het adulte winterkleed was. Zeer aggressief en luid roepend vloog deze stern op mij af en voerde zelfs enkele schijnaanvallen uit. Tijdens deze aanvallen vlogen ook de overige sterns op en gingen luid roepend rondvliegen en boven mij in de lucht hangen. Toen pas viel op dat de in winterkleed gestoken stern een totaal ander geluid maakte dan de andere sterns. Vanwege dit hogere en schellere geluid dacht ik aan een Noordse Stern. Omdat deze stern in winterkleed was, waren de vleugels niet doorzichtig, hetgeen als een betrouwbaar kenmerk geldt voor het determineren van Noordse Sterns. De vogel vloog kort hierna weg in de richting van een andere groep rustende sterns. De achtergebleven sterns waren weer tot rust gekomen en zaten weer allemaal aan de grond. Bij het bekijken van deze groep bleek dat deze uit Visdieven bestond.

Om meer zekerheid wat betreft de determinatie te krijgen besloot ik de betreffende vogel weer op te zoeken. Na zo'n twintig minuten zoeken vond ik hem terug temidden van een grote groep rustende Visdieven. Dit keer bleef hij op de grond zitten, zodat ik hem rustig kon bekijken. Duidelijk viel op dat hij kortere poten had dan de hem omringende Visdieven. Het was alsof zijn buik de grond raakte. Ook was heel duidelijk te zien dat de staart langer was dan die van de Visdieven. De snavel zowel als de poten waren geheel zwart. Duidelijk was nu dat het een Noordse Stern in winterkleed betrof; een zg *portlandica*-fase van de Noordse Stern. De meeste veldgidsen schenken geen aandacht aan dit bij sterns voorkomende verschijnsel. Een uitzondering hierop is Elseviers Gids van de Vogels van Europa (Bruun 1978). Deze vermeldt dat Noordse Sterns soms broeden in winterkleed. Maar volgens Walters (mond. med.), die de broedkolonies in het Westelijk Havengebied onderzoekt, broeden er geen Noordse Sterns in de omgeving van de Aziëhaven. Dezelfde avond heeft een andere waarnemer naar deze stern gezocht, maar hij werd niet meer terug gevonden. Op 11 juli 1983 nam ik een identieke stern waar en deze bleek na zorgvuldige bestudering ook een Noordse Stern te zijn. Of het dezelfde vogel betrof als op 13 juni laat ik in het midden.

Onder het *portlandica*-kleed verstaat men het eerste zomerkleed van een stern. Vogels met dit kleed zijn nog niet geslachte rijp en blijven gewoonlijk in de overwinteringsgebieden overzomeren, al trekken enkelen wel naar de broedgebieden. Daar komen ze gewoonlijk later aan dan de adulte vogels, die dan inmiddels al gepaard zijn en broeden. *Portlandica*-sterns zijn dus in de overwinterings- en overzomeringsgebieden een gewone verschijning, maar in onze kontreien blijft het toch een bijzonderheid. Wie meer wil weten over dit verschijnsel verwijs ik naar Scott & Grant, Grant & Scott en Grant, Scott & Wallace (1980).

Hierbij dank ik Kees Hazevoet en Gerald Oreel voor hun commentaar op een eerdere versie van dit stukje.

Literatuur

- Bruun, B. 1978. Elseviers gids van de vogels van Europa. 5^e druk. Amsterdam.
 Grant, P.J. & R.E. Scott. 1980. Field identification of juvenile Common, Arctic en Roseate Terns *in* Sharrock J.T.R. 1980. Frontiers of bird identification pp. 96-100. London.
 Grant, P.J., R.E. Scott & D.I.M. Wallace. 1980. Further notes on the '*portlandica*' plumage phase of terns *in* Sharrock J.T.R. 1980 pp.110-113.
 Scott, R.E. & P.J. Grant. 1980. Uncompleted moult in *Sterna* terns and the problem of identification *in* Sharrock J.T.R. 1980. pp. 89-95.

Linksboven: *portlandica*-Noordse Stern, juni 1983, Aziëhaven. Poten en snavel zwart, kopkap alleen op het achterhoofd, vleugelpunten minder doorschijnend dan adulte Noordse Stern maar lichter dan Visdief. Rechtsboven: Noordse Stern adult, snavel en poten geheel rood, kopkap over de gehele kop, vleugelpunten doorschijnend. Onder: Visdief adult, snavel rood met zwarte punt, poten rood, kopkap over de gehele kop, vleugelpunten donker. (Naar voorbeelden uit diverse veldgidsen, *portlandica* naar eigen waarneming) Willem vd Waal.

NASCHRIFT

Waarnemingen van Noordse Sterns bij Amsterdam zijn schaars. Uit het Westelijk Haven- en industriegebied zijn mij de volgende waarnemingen bekend:

eind juli 1963, 2 adult & 1 juveniel, Amsterdam-Sloterdijk (Oreel)
4 juni 1981, 1 adult, Amerika-haven (vd Waal)
14 juli 1981, 2 adult, Amerika-haven (vd Waal)

Voor aanvullingen houd ik mij aanbevolen.

Willem vd Waal,
Laagte Kadijk 11/2
1018 BA Amsterdam,
tel. 272129.